

## Addysg Grefyddol

### Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

***Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?***

- Defnyddiwch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn.
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.

#### Y CYFNOD SYLFAEN

Mae'r rhan fwyaf o'r plant yn dechrau dod yn hyderus wrth drafod amrywiol faterion ar ddechrau'r Cyfnod Sylfaen ac maent yn dechrau galw i gof storïau a ffeithiau. Erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen, mae llawer ohonynt yn gallu cymryd rhan mewn trafodaethau mewn parau, grwpiau bach a dosbarth cyfan gan ofyn cwestiynau synhwyrol.

Gall y rhan fwyaf siarad am eu teimladau eu gweithrediadau a'u barnau erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen ac y mae tua hanner yn disgrifio a chynnig sylwadau syml ar safbwyntiau pobl eraill.

Mae'r rhan fwyaf o'r plant yn dechrau defnyddio geirfa grefyddol syml gyda hyder cynyddol.

#### CYFNOD ALLWEDDOL 2

Mae'r rhan fwyaf o blant 3 / 4 yn gallu galw i gof, ymateb a chyfathrebu'n syml rai o'r credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol sylfaenol yr ymchwilir iddyn nhw. Mae ychydig iawn yn dechrau nodi'r hyn sy'n debyg ac yn wahanol mewn crefyddau. Erbyn bl 5 / 6 mae tua hanner o'r disgyblion yn gallu disgrifio rhai arferion crefyddol a chredodau. Maent yn dechrau sylweddoli fod grefydd a chredodau yn effeithio ar fywydau credinwyr.

Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn bl 3 / 4 yn gallu disgrifio a trafod eu teimladau. Maent yn dechrau cymryd cyfrifoldeb dros eu gweithredoedd. Mae'r rhan fwyaf ohonynt yn parchu safbwyntiau eraill. Mae y rhan fwyaf yn dechrau cydnabod bod ystyr i symbolau crefyddol a byddant yn defnyddio geirfa crefyddol syml yn addas.

Erbyn bl 5 a 6, mae llawer o'r disgyblion yn gallu esbonio sut mae eu teimladau, eu gweithrediadau a'u barnau eu hunain yn effeithio ar eu bywydau. Mae llawer ohonynt yn gallu trafod sut mae eu penderfyniadau yn effeithio ar eu bywydau eu hunain a bywydau eraill. Mae llawer ohonynt yn defnyddio geiriau addas.

Drwy addysgu yn drawsgwricwlaidd mae'r disgyblion yn derbyn cyfleoedd i ddefnyddio'u medrau siarad a gwrando, darllen ac ysgrifennu, rhifedd a TGCh yn briodol mewn addysg grefyddol e.e. cynllunio hysbyseb ar gyfer swydd ficer newydd, ysgrifennu barddoniaeth a chynllunio cardiau dathliad Eid.

Yng Nghyfnod Allweddol 2 defnyddir cynlluniau ac adnoddau Cwestiynau Mawr mewn Addysg Grefyddol yn rhannol rhwng y dosbarthiadau bellach.

#### Nodiadau:

**CYFNOD SYLFAEN:** Mwy o gyfle am drafodaethau. Datblygu cwestiynu ymhellach.

**CYFNOD ALLWEDDOL 2:** Ymestyn gwybodaeth y disgyblion o arferion crefyddol a chredodau. Darparu mwy o gyfleoedd i drafod tebygrwydd a gwahaniaethau mewn crefyddau.

**Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: DA**

### Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?

***Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?***

- Defnyddiwch: gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grwp ffocws/Cyngor Ysgol
- I'ch helpu mae: Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017),

Dengys y rhan fwyaf o ddysgwyr yn y ddau gyfnod allweddol ymwybyddiaeth dda o werthoedd a chredoau Cristnogol, megis rhannu ag eraill a gofalu amdanynt. Trwy eu hymdrechion i gasglu arian at elusennau megis Plant Mewn Angen ac elusen lleol-Lighthouse, datblyga'r holl ddysgwyr ymwybyddiaeth dda eu bod yn rhan o gymuned fyd-eang a bod ganddynt gyfrifoldeb tuag at eu cyd-ddyn. Rhoddir gyfle i ddatblygu 'Lais Y Plentyn' drwy roi cyfrifoldebau am gasglu arian a pha elusennau i'w gefnogi i'r Cyngor Ysgol.

Wrth ymweld â lleoedd o addoliad yn yr ardal, datblyga'r holl ddysgwyr ddealltwriaeth dda o arwyddocâd y prif nodweddion a berthyn i adeiladau crefyddol. Dangosant ymwybyddiaeth dda o rai o'r seremonïau arbennig a gynhelir mewn lleoedd o'r fath, megis bedyddio. Mae ganddynt wybodaeth dda o rai o brif hanesion yn y Beibl.

Mae'r holl ddisgyblion yn gwybod am, ac yn dathlu digwyddiadau'r calendr Cristnogol, gan gymryd rhan yng ngwyliau'r Cynhaeaf, Nadolig a Phasg.

Gall disgyblion yn y ddau gyfnod allweddol ddisgrifio nodweddion ym mywydau enwogion, e.e. Mari Jones, Florence Nightingale a Dewi Sant, sydd wedi bod yn arweinwyr pwysig neu wedi achosi newidiadau yn y byd. Erbyn diwedd CA2 mae gan y disgyblion dealltwriaeth dda o resymau am bererindodau a ymgymera Cristnogion, Iddewon a Mwslemiaid, ac am y dulliau o'u cynnal. Datblyga disgyblion sgiliau ABCh da o ganlyniad i'r ystod eang o destunau yr ymdrinnir â hwynt yn eu hastudiaethau addysg grefyddol.

**Nodiadau:**

Gwellu'r ddarpariaeth ar gyfer cefnogi llais y plentyn gan gyflwyno mwy o gyfleoedd i fynegi barn a thrafod datblygiadau, chysyniadau ac agweddau crefyddol

**Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: DA**

**Maes arolygu 3: Addysgu ac phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?**

***Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog***

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)

**Y CYFNOD SYLFAEN**

- Mae athrawon y Cyfnod Sylfaen yn gyfarwydd â'r fframwaith ar gyfer cyflwyno Addysg Grefyddol
- Mae cynlluniau y Cyfnod Sylfaen yn sicrhau fod gofynion y fframwaith yn cael ei ddiwallu.
- Mae'r gweithgareddau wedi eu cynllunio ar draws y cyfnod Sylfaen ac yn dangos dilyniant o un dosbarth i'r llall o ganlyniad i gyd gynllunio a chyd drafod .
- Mae adnoddau storïol, llyfrau gwybodaeth, llyfrau gwybodaeth, llyfrau mawr, arteffactau, adnoddau TGCh, ymweliadau/ymwelwyr i'r ysgol i gyd yn creu diddordeb ac yn cyfoethogi'r ddarpariaeth yn y maes.
- Bydd y ficer lleol yn dod i weithio gyda'r plant unwaith pob mis.

**CYFNOD ALLWEDDOL 2**

- Yn ystod y cyfnodau Addysg Grefyddol, pwysleisir ar y cwestiynau mawr. Mae sgiliau'r plant i drafod a chwestiynu yn datblygu'n dda.
- Bydd y plant yn cael gwrandao ar storïau a thrafod agweddau ohonynt.
- Defnyddir technoleg gwybodaeth i gyflwyno agweddau o'r maes llafur ac mae hyn yn sbardun i waith trafod.
- Mae adnoddau a llyfrau addas ar gael yn yr ysgol ac mae'r rhain o safon uchel ac maent yn gyfredol. Defnyddir clipiau fideo neu achos lleol i gyflwyno agweddau o'r gwaith.
- Mae cynlluniau ar gael yn yr ysgol ond mae angen ail edrych ar y rhain yn sgil ail drefnu dosbarthiadau'r ysgol.

**Nodiadau:**

**Y CYFNOD SYLFAEN** Ail edrych ar y cynlluniau

**CYFNOD ALLWEDDOL 2.** Ail edrych ar y cynlluniau yn sgil ail drefnu dosbarthiadau a phersonél.

**Maes safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: DA**

**Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?**

***I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?***

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, cyfweiliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw troseddau casineb/bwllo.
- I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglyn â addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwrandao ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017)

Mae cyfnod o addoli ar y cyd yn cael ei gynnal yn ddyddiol boed hynny fel ysgol gyfan, Cyfnod Allweddol neu ddosbarth Unigol.

Bydd y gwasanaethau wedi eu selio ar Gristnogaeth. Mae hawl gan rieni i neilltuo eu plant o'r cyfnodau Addoli ond ar hyn o bryd, does neb yn dewis gwneud hyn.

Yn ystod y cyfnod o addoliad bydd y plant yn cael cyfle i weddio, canu, myfyrio, trafod, gwrando ar storïau, actio, darllen ayyb. Bydd y ficer lleol yn arwain un gwasanaeth pob mis.

Defnyddir y cyfnodau yma i drafod cwestiynau mawr ac i gyflwyno gwaith y dosbarth i weddill yr ysgol. Byddant yn cael eu defnyddio fel arf ar gyfer datblygu cwestiynau moesol, agweddau o ddinasyddiaeth byd eang a datblygiad personol a chymdeithasol. Byddwn yn pwysleisio fod angen dathlu tebygrwydd a gwahaniaethau.

Mae'r ysgol yn cymryd rhan mewn gwasanaethau yn eglwys y pentref e.e. Christingle, ymweld a'r cartref henoed lleol a chymryd rhan yn gwasanaeth carolau'r Urdd.

Bydd y pennaeth yn cynnal 'amser sgwrs' gyda plant BL 5&6 er mwyn iddynt rannu neu drafod os oes ganddynt bryderon neu hyd yn oed dweud os oes rhywbeth wedi ei gwneud yn hapus. Bydd hyn yn gwneud i blannau deimlo'n gyfforddus a saff yn yr ysgol. Mae materion ABaCh yn cael eu cyflwyno yn drawsgwricwlaidd. Mae sesiynau amser cylch yn caniatáu cyfleoedd da i'r disgyblion fynegi barn, rhannu a thrafod teimladau a materion o bwys iddynt. Mae trefn i drafod gwaith cartref nad yw disgybl wedi ei ddeall a chyfle yn ystod amser dosbarth i fynd drosto yn rhoi hyder i ddisgyblion i rannu unrhyw anawsterau.

Mae gan yr ysgol gyswllt weithredol effeithiol gydag asiantaethau arbenigol, yn cynnwys y gwasanaeth lles addysg, gwasanaethau meddygol, seicolegwyr addysg, yr heddlu, nyrs ysgol a'r gwasanaethau cymdeithasol.

Prin fod unrhyw gam ymddwyn yn yr ysgol ac mae trefniadau effeithiol yn ei lle i ddelio ac unrhyw ddigwyddiadau. Mae egwyddorion yr ysgol yn amlwg ac yn effeithiol iawn i bawb ac yn helpu disgyblion i wahaniaethu rhwng hyn sydd yn gywir a'r hyn sydd yn anghywir a datblygu hunan barch. Bydd hyn yn cael atgoffa mewn gwasanaethau boreuol. Mae'r ysgol yn cynnal gwobr 'Ser yr Wythnos' sy'n annog ac yn dathlu ymddygiad ac ymdrech arbennig. Mae adroddiadau o 'wir' fwllo yn brin iawn. Mae'r ysgol yn mabwysiadu safbwynt llym iawn ar fwlio.

Mae parchu aml-ddiwylliannau, hybu agweddau ar amrywiaeth, gwrth-hiliaeth a datblygu tegwch a chyfle cyfartal yn rhan naturiol o waith yr ysgol. Mae pwyslais amlwg ar hybu gwerthoedd cytûn yr ysgol, ac mae hyn yn cael dylanwad positif ar ymddygiad disgyblion.

Mae'r ysgol yn darparu addoli ar y cyd a gwasanaethau sy'n chwarae rhan bwysig yn natblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion. Ar Ddydd Mercher cyntaf o pob mis mae Cannon Philip Barratt yn rhoi gwasanaeth ysgol gyfan. Mae hyn yn cryfhau'r cyswllt gymunedol ac hefyd yn rhoi cyfleoedd pellach i gyd-addoli. Mae'r gweithredoedd cyd-addoli yr ysgol yn bodloni gofynion statudol.

Mae'r ysgol yn meithrin gwerthoedd sy'n cael eu rhannu fel gonestrwydd, tegwch, cyfiawnder a chynaliadwyedd drwy'r gwasanaethau boreuol yn ogystal a gwaith ar lawr y dosbarth. Mae ethos deuluol yr ysgol yn nodweddiadol cadarnhaol ac mae'r ysgol yn ymfalchïo yn yr holl ddisgyblion.

#### Nodiadau:

Trafod y sesiynau addoli ar y cyd gyda'r holl staff gan drefnu cyfnodau ar gyfer creu cynlluniau ar gyfer y sesiynau yma. Gosod themâu yn eu lle ar gyfer y cyfnodau gan sicrhau fod y cynlluniau yn efelychu gwaith / themâu y dosbarthiadau.

**Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?**

**Ydy**

**Nac ydy**

**Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: DA**

#### Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?

***A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?***

- Defnyddiwch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro ac hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweiliadau gyda'r cydlynedd a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol.
- I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG

#### Nodiadau:

**Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: BARN**

Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr

| Agweddau i gael sylw                                                              | Camau gweithredu                                              | Pwy?            | Erbyn pryd?         |
|-----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-----------------|---------------------|
| <b>CYFNOD SYLFAEN:</b> Mwy o gyfle am drafodaethau. Datblygu cwestiynu ymhellach. | Gwasanaeth ysgol 3 gwaith yr wythnos gyda agweddau crefyddol. | <b>Athrawon</b> | Cychwyn Ionawr 2019 |

|                                                                                                                                                                                                                                                 |                                                                                                                                                              |            |                     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------------|
|                                                                                                                                                                                                                                                 | Gwersi Addysg Grefyddol pwrpasol sydd yn rhoi cyfle i blun drafod gwestiwn mawr agored.                                                                      |            |                     |
| <b>CYFNOD ALLWEDDOL 2:</b> Ymestyn gwybodaeth y disgyblion o arferion crefyddol a chredodau. Darparu mwy o gyfleoedd i drafod tebygrwydd a gwahaniaethau mewn crefyddau.                                                                        | Gwasanaeth ysgol 3 gwaith yr wythnos gyda agweddau crefyddol.<br><br>Gwersi Addysg Grefyddol pwrpasol sydd yn rhoi cyfle i blun drafod gwestiwn mawr agored. | Athrawon   | Cychwyn Ionawr 2019 |
| Ail edrych ar y cynlluniau yn sgil ail drefnu dosbarthiadau a phersonél.                                                                                                                                                                        | Ail edrych ar gynlluniau a sicrhau eu bod yn cyfarfod gofynion y Cwricwlwm newydd i Gymru.                                                                   | Cydlynnydd | Ionawr 2020         |
| Trafod y sesiynau addoli ar y cyd gyda'r holl staff gan drefnu cyfnodau ar gyfer creu cynlluniau ar gyfer y sesiynau yma . Gosod themâu yn eu lle ar gyfer y cyfnodau gan sicrhau fod y cynlluniau yn efelychu gwaith / themâu y dosbarthiadau. | Ystyried gofynion y Cwricwlwm Newydd i Gymru a cynllunio sesiynau addoli ar y cyd i gyd fynd gyda'r gofynion hyn.                                            | Pennaeth   | Ionawr 2020         |
| Gwella'r ddarpariaeth ar gyfer cefnogi llais y plentyn gan gyflwyno mwy o gyfleoedd i fynegi barn a thrafod datblygiadau, chysyniadau ac agweddau crefyddol                                                                                     | Gwersi Addysg Grefyddol yn rhoi cyfleoedd i ddisgyblion drafod ac ymchwilio i gwestiynau mawr a cael cyfleoedd i fynegi barn.                                | Athrawon   | Medi 2018           |

#### Arfarniad crynodedol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'

Mae'r ysgol yn darparu addoli ar y cyd a gwasanaethau sy'n chwarae rhan bwysig yn natblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion. Ar Ddydd Mercher cyntaf o pob mis mae Cannon Philip Barratt yn rhoi gwasanaeth ysgol gyfan. Mae hyn yn cryfhau'r cyswllt gymunedol ac hefyd yn rhoi cyfleoedd pellach i gyd-addoli. Mae'r gweithredoedd cyd-addoli yr ysgol yn bodloni gofynion statudol.

**Enw'r pennaeth**  
**Llofnod y pennaeth**  
**Dyddiad:**

**Iolo Evans**  
Iolo Evans  
24-01-19